

Steven Freriks (pluimveehouder en NVP-bestuurder):

‘Voer heeft enorm veel invloed op de technische resultaten en bepaalt een groot deel van de kosten. Op veel bedrijven loont het om af en toe eens met een onafhankelijk nutritionist om tafel te gaan zitten om te bespreken wat de verbetermogelijkheden zijn’

Weet wat je voert

Door stijgende grondstofprijzen wringen voerfabrikanten zich in nog meer bochten om het voer zo samen te stellen dat het qua prijs kan concurreren. Voor het pluimvee is dat niet de beste aanpak. **Wisselende voersamenstellingen brengen risico's met zich mee.** Zeker nu de druk toeneemt om minder antibiotica te gebruiken, is het zaak kippen goed te voeren.

Op veel pluimveebedrijven bepalen de voerkosten zo'n 70 procent van de kostprijs van het eindproduct. „Dat geeft heel goed het belang aan van voer”, zegt Harry Vahl, onafhankelijk consultant op het gebied van diervoeding en diergezondheid. Volgens Vahl is voer zo'n belangrijke factor in het bedrijfsproces dat pluimveehouders er meer van zouden moeten weten dan nu door de bank genomen het geval is. „Vaak hoor ik van veehouders: 'ja, maar ik ben geen nutritionist'. Dat is een terechte opmerking. Maar dat wil niet zeggen dat je je niet in voer en de samenstelling ervan hoeft te verdiepen. Juist door daar actief mee aan de slag te gaan, bouw je kennis op. Een goed gesprek met een voedingsdeskundige over de voersamenstelling kan al heel verhelderend zijn.”

Vahl is ook, als onafhankelijk voorzitter van het Controlebestuur, verbonden aan VoederWaarde.nl. Dit is een initiatief van mengvoerleveranciers en NVP, NVV en LTO waarbij mengvoerleveranciers openheid verstrekken over de voersamenstelling en de vermelde voederwaarde van het voer garanderen. Tot de jaren tachtig was het heel gebruikelijk dat veehouders geïnformeerd werden over de samenstelling van het voer dat ze kochten. Met name bij mengvoerleveranciers op coöperatieve leest was dat het geval. Zij werkten met de zogenoemde CLO-controle. Veehouders ontvingen voer met een label over de grondstoffensamenstelling en de voederwaarde. Controle door CLO-instituut De Schot-horst in Lelystad garandeerde dat de cijfers daadwerkelijk klopten.

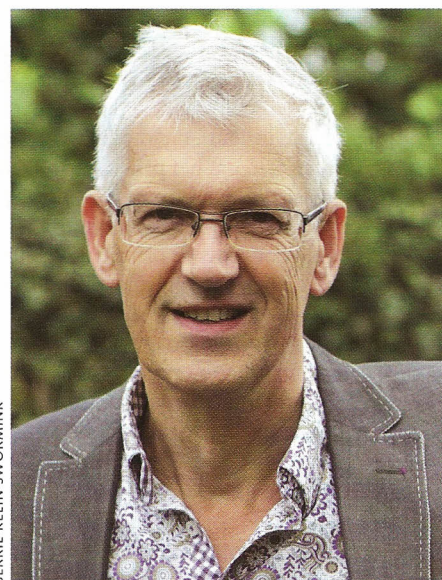
Geheimzinnigheid doorbreken

Door toenemende concurrentie waren voerleveranciers echter steeds minder bereid om openheid te geven over de samenstelling van het geleverde voer. De CLO-controle verdween. Voeerfabrikanten kozen ervoor om de

boer op te gaan met ronkende verhalen over de geweldige resultaten die pluimveehouders met de voeders in hun assortiment zouden kunnen behalen. Maar hoe ze die voeders maakten, daar deden ze heel geheimzinnig over. En dat is nog steeds het geval.

De bedrijven die samenwerken in VoederWaarde.nl proberen de zweem van geheimzinnigheid te doorbreken. Momenteel doen elf voerfabrikanten mee aan VoederWaarde.nl. Ze zijn goed voor ongeveer 20 procent van de mengvoeromzet in Nederland. „Pluimveehouders die voer afnemen van een voerfabrikant die meedoet aan VoederWaarde.nl krijgen de garantie dat ze te allen tijde inzage mogen hebben in de voersamenstelling en dat de cijfers die ze krijgen over voederwaardes ook werkelijk kloppen. Bovendien vindt er bij de aangesloten bedrijven een onafhankelijke controle plaats door Schothorst Quality Consultants (SQC), dus het is geborgd, en dat geeft absoluut meerwaarde. Gelet op de grote invloed van voer op de technische en financiële bedrijfsresultaten zou ik het logisch vinden dat iedere pluimveehouder zulke garanties wil krijgen”, stelt Vahl die zich stoort aan geheimzinnig doen over veevoer. „Het gevolg van de sfeer van geheimzinnigheid is dat veel pluimveehouders zich nog minder in het voer verdiepen omdat ze veronderstellen dat ze daar toch geen invloed op hebben.”

Pluimveehouder Steven Freriks uit Ane, lid van het dagelijks bestuur van de NVP, onderschrijft het belang van transparantie als het om voer gaat. „Als pluimveehouder moet je erop kunnen vertrouwen dat in het voer zit wat de leverancier zegt dat erin zit.” Volgens Freriks heeft de komst van VoederWaarde.nl gezorgd voor een omslag. „Hoewel maar 20 procent van het geleverde voer onder de certificering van VoederWaarde.nl valt, zie je dat ook voerfabrikanten die niet deelnemen, meer informatie over de samenstelling van het

BERRIE KLEIN SWORMINK

Harry Vahl (consultant diervoeding/diergezondheid): „Het gevolg van de sfeer van geheimzinnigheid is dat veel pluimveehouders zich nog minder in het voer verdiepen omdat ze veronderstellen dat ze daar toch geen invloed op hebben”

voer aan hun klanten beschikbaar stellen.” Volgens Freriks moeten pluimveehouders hier hun voordeel mee doen. „Voer heeft enorm veel invloed op de technische resultaten en bepaalt een groot deel van de kosten. Op veel bedrijven loont het om af en toe eens met een onafhankelijk nutritionist om tafel te gaan zitten om te bespreken wat de verbetermogelijkheden zijn.”

Vahl ziet een rol weggelegd voor LTO/NOP en NVP om te bereiken dat veehouders zich actiever opstellen als het om voer en voersamenstelling gaat. „Ik denk bijvoorbeeld aan het vormen van praktijkgroepen en het organiseren van cursussen.” NVP-bestuurslid Freriks vindt dat een goede suggestie, maar acht de tijd er niet rijp voor. „De fi-

nanciële resultaten op veel pluimveebedrijven staan dermate onder druk dat pluimveehouders niet gemotiveerd zijn om geld uit te geven aan bijscholing en cursussen.”

MijnVoer.nl: straks ook pluimvee

Nog een initiatief dat inspeelt op de toenemende behoefte aan transparantie over voer is MijnVoer.nl. De ondernemers achter deze website zijn Pieter Snoeijen, voormalig directeur bij Hendrix UTD, en Maurice van den Eijnden, onder meer eigenaar van diervoedingswinkels. Op MijnVoer.nl kunnen veehouders zelf bepalen wat de samenstelling van het voer is waarmee ze willen werken. MijnVoer.nl zoekt hier vervolgens een fabrikant bij die dit voer het goedkoopst kan leveren zonder kosten voor marketing, sales en voorlichting. Volgens Snoeijen kunnen veehouders op deze manier weer zelf bepalen wat voor voer ze gebruiken.

Momenteel is via MijnVoer.nl alleen varkens- en rundveevoer te bestellen. „We zijn van plan om binnenkort te beginnen met legpluimveevoer”, meldt Pieter Snoeijen. Hij verwacht dat het prijsvoordeel minder groot zal zijn dan bij rundvee- en varkensvoerders. „In de pluimveehouderij wordt voer al voor scherpe prijzen aangeboden. Toch kan het voor pluimveehouders interessant zijn om te bestellen via MijnVoer.nl. Ze kunnen zelf hun voersamenstelling bepalen en vaak toch prijsvoordeel behalen. Voerfabrikanten bieden soms bij ons voer aan op basis van de dagprijzen van grond-

stoffen. Die kunnen aanzienlijk lager zijn dan de prijzen van grondstoffen die langer dan tevoren zijn ingekocht. Het omgekeerde komt uiteraard ook voor.”

Voedingsspecialist Vahl tekent aan dat informatie over de grondstoffsamenstelling en de berekende voederwaarde niet alles zegt over de werkelijke voederwaarde van voer. „De praktijk is dat er tussen partijen grondstoffen veel verschil zit. Met andere woorden: de ene partij tarwe is de andere niet.”

Zelfde voer in hele legperiode

Voerfabrikanten roepen om het hardst dat pluimveehouders met hun voeders het best af zijn. De druk op de veehouderij om het gebruik van antibiotica te verminderen, betekent dat de noodzaak om goed voer te gebruiken verder toeneemt. „Een goede darmgezondheid is een eerste voorwaarde om kippen te kunnen houden zonder dat je antibiotica nodig hebt. In het verleden was het makkelijk en goedkoop om naar antibiotica te grijpen als het met de dieren even iets minder ging. Dat kan niet meer en dat betekent dat pluimveehouders kritischer moeten worden”, stelt Vahl.

Voerfabrikant Boerenbond Deurne is ruim een jaar geleden gestopt met het voortdurend aanpassen van de voersamenstelling op grond van de grondstoffeprijs. Legpluimveehouders kunnen ervan opaan dat ze de hele legperiode, na de opstartfase, voer geleverd krijgen met eenzelfde grondstoffsamenstelling. „Groot voordeel van deze aanpak is dat het maag-darmstelsel van de hennen beter functioneert en de dieren een betere weerstand hebben tegen infecties. Het resultaat: een maximale eierproductie gedurende de hele legperiode”, stelt Nico Kooter, specialist pluimvee bij Boerenbond Deurne. „Als je wilt dat dieren voorspelbaar produceren, dan moet je ook voor je dieren voorspelbaar zijn.” Volgens Kooter pakt de nieuwe aanpak, ze noemen die het ‘Fix-principe’, goed uit. „Iedere verandering in voersamenstelling brengt risico’s met zich mee. Door het voer zo constant mogelijk te houden, krijgen pluimveehouders meer grip op hun bedrijfsresultaten.”

Kooter concludeert dat de nieuwe aanpak niet betekent dat de prijs van het voer veel hoger is geworden dan die van de concurrent. „De belangrijkste voercomponenten hangen qua prijs nauw met elkaar samen. Ze gaan met elkaar omhoog of omlaag; onderlinge prijsfluctuaties zijn beperkt.”

Niet uiterste vergen van kuikens

„Slecht voer is niet meer te koop”, zegt Arthur Slaats, dierenarts bij Pluimveepraktijk Zuid-Nederland in Someren (L). Toch vindt Slaats dat voerfabrikanten en vleeskuikenhouders moeten kiezen voor een andere benadering als het om voer gaat. „Als we in

Nederland werkelijk een drastische vermindering van het antibioticagebruik willen bereiken, moeten we af van het focussen op maximale groei en een zo laag mogelijke voerconversie. Met de huidige vleeskuikenvoerders is een groeisnelheid haalbaar die hoger is dan wat veel bedrijven aankunnen qua management. En dat betekent dat de dieren in de tweede helft van de mestperiode ‘tegen de muur lopen’. Er ontstaan problemen en ingrijpen met antibiotica is noodzakelijk. En daar willen we nu juist vanaf.”

Het voortdurend zoeken naar de uiterste grenzen van groei en voerconversie past volgens Slaats niet bij een vleeskuikenhouderij waarbij het draait om minimaal gebruik van antibiotica. „Bovendien is het maar de vraag of maximale groei met duur voer bedrijfs-economisch wel zo interessant is bij de huidige regelgeving waarbij sprake is van een maximale bezetting per vierkante meter.”

Slaats bepleit het afstemmen van het voedingsniveau op kuikens, stal en management-capaciteiten van de vleeskuikenhouder. „Dat betekent feitelijk dat je per bedrijf zou moeten zoeken naar een optimale voersamenstelling waarbij de kuikens goed groeien zonder ziek te worden. Ook noodgrepen als het beperken van de voergift en het werken met lichtschema’s om de voeropname te remmen, zouden niet nodig moeten zijn.”

Dierenarts Slaats wil toe naar een bedrijfsvoering waarbij niet het uiterste van vleeskuikens gevergd wordt. „In zo’n situatie kun je profijt hebben van niet-antibiotische middelen zoals kruidenextracten en organische zuren. Dat soort middelen werken prima, maar zijn minder krachtig dan antibiotica. Die laatste categorie moet je achter de hand houden voor situaties waarin het echt scheefloopt.”

Slaats beseft dat het niet eenvoudig zal zijn om de door hem bepleite omslag te bereiken. „Naast vleeskuikenhouders en voerleveranciers, ligt hier ook een verantwoordelijkheid voor de slachterijen. Helaas bespeur ik tot op heden nog maar weinig neigingen in de pluimveehouderij om hiermee actief aan de slag te gaan. Financiële prikkels werken het best om vleeskuikenhouders te stimuleren om tot een andere bedrijfsvoering te komen.”

Voedingsdeskundige Vahl ziet ook een rol voor de overheid weggelegd. „Openbaar veevoedingsonderzoek is er nauwelijks meer. Het is wel begrijpelijk dat de overheid dit overlaat aan het bedrijfsleven omdat daar het commerciële belang ligt. Toch zijn er essentiële thema’s waar de overheid zich op zou moeten richten. De relatie tussen veevoeding en het verminderen van het antibioticagebruik is een onderwerp dat nu veel aandacht zou moeten krijgen.”

Berrie Klein Swormink

Diermeel snel weer in veevoer

Waarschijnlijk is het volgend jaar weer mogelijk om diermeel in pluimveevoer te verwerken. Het gaat dan om slachtafval van varkens. De Europese Commissie presenteert naar verwachting binnenkort een uitgewerkt voorstel om het toepassen van diermeel in veevoer onder voorwaarden weer toe te staan. Sinds 2000 geldt een verbod op het gebruik van diermeel in veevoerders vanwege BSE-risico bij rundvee. Inmiddels is het volgens deskundigen weer veilig om diermeel in pluimveevoer toe te staan. Begin dit jaar meldde de Europese Commissie dat de herintroductie van diermeel als veevoergrondstof in voorbereiding is. Diermeel was decennia een gewaardeerde en betaalbare eiwitbron in het voer. Diermeel bevat ook waardevolle mineralen en vitamines. Daar komt bij dat kippen van nature omnivoren (alleseters) zijn. In de vrije natuur levende kippen combineren plantaardig voedsel met allerlei beestjes als wormen en kevers. Het gebruik van diermeel in het voer sluit dan ook nauw aan bij het natuurlijke voedingspatroon van kippen.

'Goed voer maken is niet moeilijk'

Als er één pluimveehouder is die iets weet over de samenstelling van voer, dan is het wel Tsjep Jorritsma uit Tzummarum (Fr). Samen met echtgenote Akkie runt Tsjep een vleeskuikenonderneming met 425.000 kuikens. Acht jaar geleden startte Jorritsma met het zelf produceren van het benodigde voer. „Dat was vooral een keuze op financiële gronden. Bij onze bedrijfsomvang bleek het interessant te zijn om te investeren in een eigen mengvoerfabriek zodat we voer in de vorm van losse grondstoffen kunnen aankopen”, vertelt Jorritsma. De vleeskuikenhouder werkt met maïs, soja en tarwe als belangrijkste grondstoffen. Hij combineert dat met een voor zijn bedrijf samengesteld voerconcentraat. De samenstelling van het kuikenvoer gebeurt in overleg met de nutritionist van de leverancier van het concentraat. Tsjep laat zich graag adviseren, maar neemt uiteindelijk zelf beslissingen over de daadwerkelijke voersamenstelling. „Al ver voordat we met de eigen voerfabriek begonnen, had ik veel belangstelling voor de samenstelling van voer en de reactie van kuikens daarop. Daarom was en ben ik altijd op zoek naar nuttige informatie. Die is bijvoorbeeld te vinden bij fokkerijorganisaties. Dergelijke bedrijven hebben een economisch belang bij goed presterende kuikens, dus ze willen je graag verder helpen.”

Goed voer samenstellen is volgens Jorritsma niet moeilijk. „Natuurlijk moet je dan wel enige kennis hebben van voederwaardes en behoeftes van de kuikens. Maar

PENN COMMUNICATIE

Tsjep Jorritsma: „Natuurlijk moet je dan wel enige kennis hebben van voederwaardes en behoeftes van de kuikens. Maar dat moet je sowieso als vleeskuikenhouder”

dat moet je sowieso als vleeskuikenhouder. Als je niets van voer weet, dan ben je volledig overgeleverd aan de mooie verhalen van voerleveranciers.”

Tijdelijk gestopt

Ondanks de eigen voerfabriek en de prima resultaten met eigen mengvoer, heeft Jorritsma de afgelopen acht jaar niet continu zijn eigen voer geproduceerd. „Ook dat

heeft weer alles met geld te maken. Toen we acht jaar geleden van start gingen, was de grondstoffenmarkt vrij stabiel. Per maand waren de fluctuaties in grondstoffenprijzen beperkt tot een paar euro. Dat veranderde in 2008. De grondstoffenmarkt begon sterk te bewegen en prijzen liepen op. In tegenstelling tot voerfabrikanten kochten wij steeds voor dagprijzen en werkten we niet met langetermijncontracten. Daardoor ontstond de situatie dat we voor dezelfde prijs als losse grondstoffen een compleet mengvoer konden kopen. Daarom zijn we toen tijdelijk gestopt met de productie van eigen voer. Inmiddels zijn voerfabrikanten ook grotendeels gestopt met het innemen van langetermijnposities op de grondstoffenmarkt omdat hun dat veel geld heeft gekost. Aankoop van grondstoffen is daardoor voor ons weer voordeliger dan aankoop van mengvoer en we zijn weer begonnen met de productie van ons eigen voer.”

Jorritsma concludeert dat hij zowel met aangekocht mengvoer als met zelf samengesteld voer prima vleeskuikens kan mesten. „Dat we al enkele jaren volledig zonder antibiotica produceren is daar wel een bewijs van.” De vleeskuikenhouder ervaart wel dat bij voer uit zijn eigen fabriek de mestkwaliteit beter is. „Dat duidt op een betere darmgezondheid. De oorzaak daarvan ken ik niet exact. Mogelijk heeft het ermee te maken dat bij ons geen sprake is van in pellets persen van het voer.”

Berrie Klein Swormink

VoederWaarde.nl schept duidelijkheid

Naar aanleiding van sterk stijgende voerprijzen in 2008 kwamen er klachten en soms twijfels over de werkelijke voederwaarde van het voer. Was de vermelde energiewaarde nog wel dezelfde als eerder? Vooral de vakbonden NVV (varkenshouders) en NVP (pluimveehouders) waren de aanjagers in deze discussie. Het gevolg was het ontstaan van VoederWaarde.nl. Naast de NVV en NVP is ook LTO/NOP nauw betrokken bij VoederWaarde.nl, en in het bestuur vertegenwoordigd.

Pluimveehouders die deelnemen, krijgen inzage in de exacte grondstoffencombinatie van het voer dat ze geleverd krijgen, en informatie over de berekende gehalten aan nutriënten en de voederwaarde van de voedermiddelen.

Voerfabrikanten die meedoen aan VoederWaarde.nl zijn: Boerenbond Deurne, CAV Den Ham, Agruniek, CLV De Samen-

werking, ArkervaatTwente, CAVV Zuid-Oost Salland, Brameco-Zon, Bolder veevoerfabriek, Rijnvallei Diervoeders, Vitelia Voeders en Coppens diervoeding.

Om te waarborgen dat de informatie die (pluim-)veehouders over de voersamenstelling ontvangen ook daadwerkelijk klopt, is een certificeringssysteem ingesteld. Toezichthouder op de voerbedrijven is Schothorst Quality Consultants (SQC).

Voerfabrikanten die meedoen aan VoederWaarde.nl hoeven niet bang te zijn dat ze al hun bedrijfsgeheimen moeten prijsgeven. Voertoevoegingen zoals kruidenmengsels en vetzuren hoeven niet tot in detail openbaar gemaakt te worden. Ze komen als 'premix' op papier te staan.

Van veehouders die via VoederWaarde.nl een voerreceptuur ontvangen, wordt verwacht dat ze met die informatie niet gaan shoppen bij verschillende voerleveranciers.